

Висновки та перспективи подальших досліджень. Діяльність і особистість нерозривно пов'язані між собою в продовж усього життя. Рівень сформованості особистості менеджера є незаперечним чинником, який впливає на рівень професійної діяльності. Тому треба пам'ятати, що від нашої активності, від нашого прагнення вдосконалювати себе як цікаву, енергійну, всебічнорозвинену особистість залежить наше професійне життя, кар'єрний шлях, трудові досягнення, авторитет та повага оточуючих нас людей, матеріальні та духовні винагороди. Перспективи подальших досліджень потребують всебічного аналізу особистості менеджера, його потенціалу щодо професійної діяльності та шляхів удосконалення його діяльності.

Література:

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6-ти т. – Выготский Л.С. Том 2. Проблемы общей психологии / Под редакцией В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1982. – 504 с.
2. Козаков В. А. Психология діяльності та навчальний менеджмент: у 2 ч. – Козаков В. А. Психология суб'єкта діяльності [підручник] — Ч. 1. — К.: КНЕУ, 1999. – 248 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: [навч. посіб.] / С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко – К. : МАУП, 2001. - 256 с.
4. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт. М. : Педагогика, 1995. – 457 с.
5. Поляков В. Технология карьеры: [практическое руководство] / В. Поляков – М. : Педагогика, 1995. - 9 с.

У статті визначено поняття «особистість», «менеджер», «діяльність», а також «професійна діяльність». Розкрито та проаналізовано основні риси особистості сучасного менеджера та їх зв'язок з професійною діяльністю менеджера.

Ключові слова: особистість, менеджер, діяльність, професійна діяльність.

В статті определены понятия «личность», «менеджер», «деятельность», а также «профессиональная деятельность». Раскрыты и проанализированы основные черты личности современного менеджера и их связь с профессиональной деятельностью менеджера.

Ключевые слова: личность, менеджер, деятельность, профессиональная деятельность.

The concepts «personality», «manager», «activity», as well as «professional activity» are defined in this paper. The main features of the modern manager identity and their ties with the professional activity of a manager are discovered and analyzed.

Keywords: personality, manager, activity, professional activity.

УДК 378.016:37

О.В. Шестопа
м. Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Постановка проблеми. Суспільство ХХІ століття характеризується як інформаційне суспільство, в якому кожен громадянин повинен уміти працювати з інформацією, приймати рішення та розв'язувати професійні завдання. Важлива роль у цьому відводиться вчителю.

Задоволення потреб суспільства вимагає від сучасного вчителя високої культури, глибокої моральності, сформованої системи цінностей і переконань, громадянської позиції, зацікавленості педагога в розвитку творчого потенціалу своїх учнів, здатності до інноваційної діяльності, самовдосконалення, професійної активності і т. ін. У зв'язку з цим одним з основних завдань вищої педагогічної школи, поряд із формуванням гармонійно розвиненої особистості, постає завдання формування професійно компетентного педагога.

Проблема підвищення рівня професійної компетентності майбутнього педагога, здатного вільно й активно мислити, моделювати навчально-виховний процес, самостійно генерувати і втілювати нові ідеї та технології навчання, виховання є актуальною в сучасних

соціально-економічних умовах. По-перше, професійно компетентний учитель здійснює позитивний вплив на формування творчих учнів у процесі навчально-виховної роботи, по-друге, зможе домогтися кращих результатів у своїй професійній діяльності, по-третє, сприяє реалізації власних професійних можливостей.

Мета статті полягає у розгляді визначень понять «компетентність», «професійна компетентність», їх структури та формування в процесі навчання майбутніх педагогів у ВНЗ.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі формування професійної компетентності присвячені дослідження вчених: І. Зимня, Л. Коваль, Н. Кузьміна, А. Маркова, С. Мартиненко, О. Митник, А. Михайличенко, О. Овчарук, О. Пометун, С. Раков, Л. Тархан, Л. Хоружа, А. Хуторський та ін.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи проблему формування професійної компетентності майбутнього педагога, необхідно визначити, що таке «компетентність», «професійна компетентність», виявити їх структуру та умови формування. Слід зазначити, що в даний час відсутнє однозначне визначення понять «компетентність», «професійна компетентність». Огляд психолого-педагогічної літератури та інших інформаційних джерел, присвячених даній проблемі, свідчить, що можна виділити кілька підходів до визначення понять «компетентність», «професійна компетентність».

Наведемо деякі визначення цих понять:

Компетентність – здатність застосовувати свої знання і вміння. Компетентність виражається в готовності до здійснення певної діяльності в конкретних професійних ситуаціях.

Компетентність – це інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ВНЗ для діяльності в певних галузях [2, с. 71].

Аналіз наявних підходів до визначення компетентності дозволив запропонувати таке трактування цього поняття:

- професійна компетентність – це властивість особистості, що виявляється у відношенні до професійної діяльності;
- професійна компетентність – це єдність теоретичної та практичної готовності фахівця до здійснення професійної діяльності;
- професійна компетентність – сукупність професійних знань, умінь, а також способи виконання професійної діяльності;
- професійна компетентність включає знання, вміння, навички, а також способи та прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку особистості.

А. Хуторський виокремлює ключові, базові і спеціальні компетенції. Під професійною компетенцією він розуміє сукупність ключових, базових та спеціальних компетентностей.

Зарубіжні дослідники професійну компетентність часто розглядають як «поглиблене знання», «стан адекватного виконання завдання», «здатність до актуального виконання діяльності», «ефективність дій» [5].

Одним із найбільш поширених визначень розглянутого терміна у вітчизняній психолого-педагогічній літературі є наступне: «якість, властивість або стан фахівця, що забезпечує разом або окремо її фізичну, психічну і духовну відповідність необхідності, потреби, вимогам певної професії, спеціальності, спеціалізації, стандартам кваліфікації, відповідно до службової посади» [4].

Є. Зеєр під професійною компетентністю розуміє сукупність професійних знань, умінь, а також способи виконання професійної діяльності [1].

Професійна компетентність педагога – це сформованість в його праці різних сторін педагогічної діяльності і педагогічного спілкування, в яких само реалізована особистість педагога на рівні, що забезпечує стійкі позитивні результати в навчанні й розвитку учнів [5].

Або професійна компетентність вчителя – володіння вчителем необхідним багажем знань, умінь та навичок, які визначають сформованість його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування та особистості вчителя як носія певних цінностей, ідеалів і педагогічної свідомості [2, с. 72].

Незважаючи на існуючі в даний час різноманіття думок щодо трактування даного поняття, можна констатувати, що більшість авторів розглядають професійну компетентність у двох аспектах: як мета освіти, професійної підготовки, і як проміжний результат, що характеризує стан фахівця, що здійснює свою професійну діяльність. Дослідження функціонального розвитку професійної компетентності засвідчили, що на початкових стадіях професійного становлення фахівця має місце відносна автономність цього процесу, а на стадії самостійного виконання професійної діяльності компетентність все більш об'єднується з професійно важливими якостями.

Основними рівнями професійної компетентності суб'єкта діяльності стають навченість, професійна підготовленість, професійний досвід і професіоналізм.

Очевидно, що студент чи навіть випускник ВНЗ не може розглядатися як фахівець, що досяг вищого рівня професійної майстерності. Тим не менш, він повинен володіти засобами, які дозволили б йому удосконалюватися в професійному плані. В стінах навчального закладу можливо і необхідно сформулювати ті елементи, які будуть надалі сприяти переходу на більш вищі рівні професійної компетентності.

Розвиток професійної компетентності майбутнього педагога стає однією з основних завдань будь-якого навчального закладу, у зв'язку з тим, що сформована єдина думка з проблеми формування професійної компетентності. Взагалі існують кілька підходів до визначення цих понять. Ключовим із них є концепція Н. Кузьміної, яка визначила компетентність через сфери здібностей необхідних педагогу; інші автори включають в ці здібності і психологічні якості особистості. Деякі автори вважають, що компетентність педагога включає такі особистісні якості, як ініціативність, відповідальність, працьовитість, цілеспрямованість, впевненість у собі. Інші вважають, що необхідно включати в структуру компетентності і мотиваційно-ціннісну сферу, яка значною мірою визначає рівень оволодіння знаннями. Таким чином, перераховані складові професійної компетенції визначають зрілість людини у професійній діяльності, в професійному спілкуванні, в становленні особистості професіонала, його індивідуальності.

Формування професійної компетентності майбутнього педагога здійснюється через зміст освіти, яка включає в себе не тільки перелік навчальних предметів, а й професійні навички та вміння, які формуються в процесі оволодіння предметом, а також засобами активної позиції студента в соціальній сфері, політичного і культурного життя ВНЗ. Все це в комплексі формує і розвиває особистість майбутнього педагога таким чином, щоб він мав можливість здійснювати саморозвиток, і самовдосконалення, що забезпечувало б педагогу ефективне функціонування як суб'єкта-професіонала в системі «людина-людина».

Основними умовами розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів є:

1. Організаційно-управлінські (навчальний план інституту, семестрові графіки, складання розкладу, формування критеріїв визначення рівня компетентності, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу).
2. Навчально-методичні (відбір змісту занять, інтеграція різних курсів, виділення провідних ідей).
3. Технологічні (контрольно-оцінні, організація активних форм навчання, визначення груп умінь, що входять до компетентності, використання інноваційних технологій).
4. Психолого-педагогічні (здійснення діагностики розвитку студентів, система стимулювання мотивації навчання, визначення критеріїв компетентності, рефлексивно-оцінний етап кожного заняття, включення студентів у співуправління).

Створення інформаційних умов для отримання цілісного уявлення про стан формування системи професійної компетентності, про якісні та кількісні зміни в ній може бути проаналізовано за допомогою педагогічного моніторингу.

Моніторинг – постійне або періодичне спостереження за процесом або об'єктом з метою управління ним.

Моніторинг – форма організації досліджень, що забезпечує безперервне надходження інформації про той чи інший об'єкт [2, с. 39].

Розглядаючи педагогічний процес ми використовуємо педагогічний моніторинг.

Педагогічний моніторинг – це діагностика, оцінка та прогнозування стану педагогічного процесу (відстеження його ходу, результатів, перспектив розвитку) [2, с. 120].

Таким чином, педагогічний моніторинг є об'єднуючим початком соціологічного, психологічного та управлінського моніторингу з метою отримання цілісного уявлення про особистість майбутнього педагога. Такий комплексний підхід до вивчення його особистості, навчальної ситуації і т. ін. спрямований, насамперед, на осмислення реальних навчальних можливостей: ступеня навченості, здатності до навчання, пізнавальних і особистісних інтересів, мотивів навчання, а також на встановлення дидактичних причин слабкої успішності, ступеня задоволеності студентів і педагогів навчальним процесом, емоційного стану учнів, характеру взаємин [3].

Для об'єктивної оцінки процесу формування професійної компетентності майбутніх педагогів Інституту математики, фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського були проведені дослідження їх мотиваційно-особистісних показників і рівня соціальної адаптації. У загальній складності було апробовано безліч діагностичних тестових методик. У результаті аналізу отриманих показників, стало очевидним, що не всі методи, які були застосовані, дають об'єктивний результат, який дозволяє судити про стан і прогноз розвитку майбутнього студента в будь-який момент часу. Подальшим розв'язком даної проблеми, було створення комплексу діагностик моніторингових досліджень особистості майбутнього педагога.

Висновок. Розробка комплексу діагностик моніторингових досліджень формування особистості студента в навчальному процесі Інституту математики, фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського дозволяє отримувати своєчасну інформацію для найбільш адекватні управлінські рішення, що стосуються організації навчально-виховного процесу. Перспективне використання інформаційних систем для організації, збору, обробки, зберігання і розповсюдження інформації моніторингових досліджень особистості майбутнього педагога.

Література:

1. Зеер З. Ф. Психология профессий : учеб. пособие / Зеер З. Ф. – М. : Академия, 2003. – 336 с.
2. Лукьянова М. И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: диагностика и развитие / Лукьянова М. И. – Ульяновск : ИПК им. Ульянова, 1996. – 227 с.
3. Кадемія М. Ю. Інноваційні технології навчання : словник-госарій / М. Ю. Кадемія, Т. В. Ткаченко, Л. С. Євсюкова. – Львів : «СПОЛОМ», 2011. – 196 с.
4. Кошогорцев Т. А. Педагогический мониторинг как механизм
5. Управление качеством образования / Кошогорцев Т. А. // Дополнительное образование. – 2003. – № 7.

У статті розглянуто підходи до визначення понять «компетентність», «професійна компетентність», їх структури та здійснення відповідного педагогічного моніторингу формування професійної компетентності майбутнього педагога у ВНЗ.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, моніторинг, педагогічний моніторинг, структура професійної компетентності.

В статье рассматриваются подходы к определению терминов «компетентность», «профессиональная компетентность», их структуры, а также осуществление соответствующего мониторинга формирования профессиональной компетентности будущего педагога в ВУЗе.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, мониторинг, педагогический мониторинг, структура профессиональной компетентности.

Approaches to definition of the notions «competency» and «professional competency» as well as their structure and completing of future teacher professional competency pedagogical monitoring in Higher School have been considered in the article.

Keywords: competency, professional competency, monitoring, pedagogical monitoring, professional competency structure.